

Gverila v zelenem

Deseti mednarodni festival sodobne vizualne umetnosti

SIMONA BANDUR

Velika

lesena krogla, ki podnevi ždi na Novem trgu v Ljubljani, zvečer zažari. »Zate sem shranil sončni zahod,« sporoča z njo portugalski umetnik André Bahna. Na fasadi ZRC SAZU na Novem trgu se prelivajo barve, v njih vzorci, ki posnemajo oblike iz narave. »Arhitektura postaja kulisa, kjer se dogaja magična predstava, sestavljena iz plesa naravnih elementov, katerih videz določajo svetloba, kemija in fizika,« je opisan projekt studia Ocu-bo, ravno tako iz Portugalske. Na Bregu kakor srce utripa drevo. Dlan lahko začuti njegov pulz in podoživi povezanost z naravo, kakor sta si jo zamislila študenta arhitekture Sabina Černič in Janez Grošelj ...

Narava je vodilo letošnje Svetlobne gverile, festivala, ki se je počasi in skoraj neslišno zalezal v organizem Ljubljane. Ne pa tudi nevidno – opazimo ga, ko zasvetijo vse mogoče inštalacije in se naključni sprehajalec predrami ob svetlobnem telesu, ki ni nekaj tako vsakdanjega, kakor so poulične svetilke, semaforji ali že tradicionalno obarvan Ljubljanski grad.

Pred desetimi leti sta ga ustanovili Katerina Mirovič, članica kolektiva Strip Core, in švedsko-srbska umetnica Aleksandra Stratimirovič. Prva gverilska akcija je bila posvečena Detektivom svetlobe (Transnational Detectives of Light) in se je osredotočila na osvetlitev javnih prostorov, zato je imela precej bolj arhitekturno rdečo nit, naslednje leto so v ospredje postavili umetniške inštalacije. V tem slogu nadaljujejo, je povedala Katerina Mirovič, vendar vključujejo vse več področij, kajti umetnost se čedalje bolj prepleta z znanostjo. Letos je tako del festivala še več delavnic, na katerih sodelujejo z izobraževalnimi institucijami, kot so fakulteta za arhitekturo, sicer tradicionalni partner festivala, akademija za likovno umetnost in oblikovanje, srednja šola za oblikovanje in fotografijo ... Nekakšen uvod v festival pa je bila že pred mesecem delavnica Kdo bo sešil

pajku mrežo?, na kateri so se lahko zlasti mladi sodelujoči pod vodstvom mojstra elektrotehnik Martina Podlogarja naučili osnovnih veščin za izdelovanje svetlobnih objektov, denimo spajkanja, ki ni tako zahtevno delo, a zelo pomembno za umetniško upovedovanje na tem področju, je za primer navedla Katerina Mirovič.

Projekti, kakršna je Svetlobna gverila, so pravzaprav mogoči šele, odkar so se bolj začele razvijati svetlobne tehnike in z njimi različni svetlobni elementi. Dokler je na tem področju gospodovala žarnica, so bili umetniki pri uporabi materialov precej omejeni, zdaj teh omejitev skoraj ni več, še dodatne možnosti pa ponujajo programiranje in razvoj elektronike. To je tudi razlog, da doživljajo svetlobni projekti razcvet po Evropi; ljubljanski je sicer, kot je dejala Katerina Mirovič, po finančni plati precej neprimerljiv z njimi, sta pa mu po vsebini sorodna Festival Lumina na Portugalskem in nočni bienale v Estoniji. Na drugih festivalih prireditelji (skupina Strip Core) ponavadi tudi stopijo v stik z avtorji iz tujine, domači se bodisi prijavijo sami bodisi jih povabijo k sodelovanju. Približno tri četrtine projektov je narejenih posebej za ta festival, izjema so nekateri tuji, kot so avtosintetične rastline Gilberta Esparze.

Mehiški umetnik, ki z elektronskimi in robotskimi sredstvi raziskuje vpliv tehnologij na vsakodnevno življenje, je za delo lani prejel nagrado festivala Ars Electronica. Njegova inštalacija, ki predstavlja nekakšen biotop, sposoben preživeti človekovo onesnaževanje in uničevanje narave, od prvega dne festivala (od ponedeljka, 16. maja) živi v Galeriji Vžigalica. Še pred njo posrka obiskovalce vase Kokon naravoslovnotehniške fakultete in takoj brezkompromisno opozori: »Zakrivam transparentnost, da vidim, kdo jo želi videti.« Na drugi strani je kolaž podob in napisov, kakršne najpogosteje vidimo na straniščih ljubljanskih lokalov, med njimi: The usefulness of art is in its uselessness. (Uporabnost umetnosti je v njeni neuporabnosti.)

V galeriji vladajo rastline, sonce, evolucija ... Sonce je ultimativni kapital, sta prepričani dr. Špela Petrič in Shreyasi

Kar. Prva je biologinja in magistra umetnosti, druga raziskovalka na inštitutu za umetnost, oblikovanje in tehnologijo. Prva iz Slovenije, druga iz Indije. Na liste rastlin sta s tehnikami fotobiokemičnega tiskanja upodobili denarne valute in sporočili: »Ves presežek proizvodnje, ki omogoča razvoj družbe, je neločljivo povezan s 550 milijardami ton biomase zelenih organizmov, ki neutrudno pretvarjajo fotone v kemično gorivo.« Akumulacija kapitala tako bolj kot na človeški delovni sili sloni na strategijah preživetja, ki so ga med evolucijo razvile rastline v odzivu na neusahljivo energijo Sonca, meni Špela Petrič. Kako je pretvorba potekala med sodelujočima umetnicama, je mogoče prebrati v precej bolj zemeljski elektronski korespondenci. Ilustrator Natan Esku je prikazal evolucijo z evolucijo svetlobnih teles, ki skozi čas spreminjajo svoje oblike in funkcije. Njihov osnovni gradnik je zavržena plastika – material, ki izhaja iz odmrlih ostankov tistih živalskih vrst, ki so se pretopile v nafto, je opisal.

Galerija Vžigalica bo, podobno kot večina drugih svetlobnih elementov na prostem, zažarela vsak večer med 21.30 in 23.30 do 18. junija. Nekateri bodo usahnili prej, denimo projekt francoskih umetnikov pod skupnim imenom Atsara v atriju ZRC SAZU na Novem trgu, ki posrka obiskovalca v meditativni svet, kjer se prepletajo gibanje svetlobnih delcev in meditativna glasba. Za povsem laičnega obiskovalca je postanek v atriju pomirjujoč, spremna razlaga projekta pa mu razloži, da mu projekt omogoča vstop v breztežnostni svet, ki se poigrava z njegovo percepcijo in dojemanjem prostora.

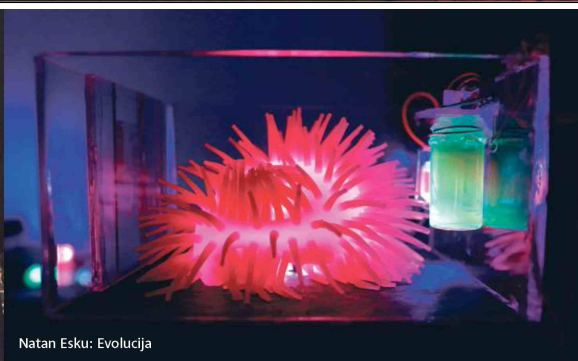
Ker je tema letošnje Svetlobne gverile narava, se bo razrasla tudi v nekaterih parkih, Botaničnem vrtu in ob Gradaščici. V Botaničnem vrtu, denimo, bo zažarelo od ponedeljka do 4. junija, svetlobne objekte pa bodo med rastline postavili umetniki Sophie Guyot, Marko Batista, Tamar Frank ter študentje likovne akademije in arhitekture. Še teden pozneje bo v parku Tivoli oživela Hybaria, sedemglava pošast, zaščitnica Ljubljanskega barja. Pravo podobo si bo kajpak naredila, ko bo na park padla noč. •

André Bahna: Zate sem shranil sončni zahod

Koda Kup na Gosposki le še 18. junija

Natan Esku: Evolucija

Letos je umetnike navdihovala narava.